

Nr 35

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående höjning av förvärvsavdragen och ortsavdragen vid beskattningen m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 80 av herr *Schött* och II: 101 av herr *Nordgren m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen bör, med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna, framlägga sådant förslag till förvärvsavdrag för gift kvinna liksom för ensam barnförsörjare, varigenom avdrag kan erhållas för styrkta verkliga kostnader;

II) de likalydande motionerna I: 203 av fru *Olsson m. fl.* och II: 245 av herr *Antonsson*, vari hemställts,

a) att riksdagen måtte besluta, att ensamstående barnförsörjare, som haft inkomst av jordbruksfastighet, må äga rätt till förvärvsavdrag enligt samma grunder som för ensamstående barnförsörjare med inkomst av rörelse eller eget arbete, samt

b) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig ändring av författningstext;

III) de likalydande motionerna I: 206 av herr *Virgin m. fl.* och II: 298 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning samt förslag snarast om skattefrihet för inkomst — förslagsvis upp till ett årligt belopp av 1 500 kronor — i den mån denna förvärvats genom deltidsarbete för vård och tillsyn av äldre människor i deras hem; samt

2) besluta, att för ålders- eller invalidpensionär skall utgå förhöjda ortsavdrag, nämligen med 3 600 kronor för ensam pensionär, med 6 000 kronor för makar av vilka en är pensionär och med 7 200 kronor för makar som båda är pensionärer;

samt på grund härav antaga följande

a) Förslag

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 65 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda lag skall införas en ny paragraf, benämnd 48 a §, av nedan angiven lydelse.

48 a §.

Vad i 48 § 2 mom. stadgas skall icke gälla skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret och som enligt bestämmelserna i 3 § 1 och 2 mom. lagen om folkpensionering är ålders- eller invalidpensionär eller vars make är sådan pensionär. Denne äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt Ortsavdrag på sätt nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter, därest endast en av makarna är pensionär som i första stycket sagts, kommunalt Ortsavdrag med 6 000 kronor.

Därest sammanlevande makar båda är pensionärer enligt ovan, åtnjutes kommunalt Ortsavdrag med 7 200 kronor.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställs änka, änking eller frånskild) äger, därest han haft hemmavarande barn under 16 år, likaledes åtnjuta kommunalt Ortsavdrag med 7 200 kronor.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sagts äger åtnjuta kommunalt Ortsavdrag med 3 600 kronor.

Bestämmelser om Ortsavdrag enligt 48 § 2 mom. skola i tillämpliga delar avse jämväl avdrag enligt 48 a §.

65 §.

Fråga, huruvida skattskyldig är ålders- eller invalidpensionär och huruvida skattskyldig haft barn eller icke, liksom ock frågan om barns ålder skall bedömas efter förhållandena den 1 november året näst före taxeringsåret. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn.

I fråga — — — följande beskattningsåret.

De för — — — make avlidit.

Har eljest — — — för taxeringen.

De för — — — haft barn.

(Se vidare anvisningarna)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1965 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1965 eller tidigare år.

b) Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

8 §.

Skattskyldig fysisk — — — 1 mom. kommunalskattelagen.

Vad i 48 § 2 och 3 mom., 48 a § samt 49 § kommunalskattelagen stadgas angående kommunalt Ortsavdrag skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt Ortsavdrag.

10 §.

1 mom. Statlig inkomsskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt Ortsavdrag med belopp, som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra eller tredje stycket kommunalskattelagen eller 48 a § andra, tredje eller fjärde stycket samma lag och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — beskattningsbara inkomsten;

när den — — — 65 % av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965 dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1965 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1965 eller tidigare år.

IV) de likalydande motionerna I: 425 av herr *Eric Carlsson m. fl.* och II: 512 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.*, vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning av möjligheterna att undantaga från deklarationsskyldighet folkpensionärer, som i huvudsak inte har andra inkomster än folkpensionen, samt därmed i inkomstavseende likställda»;

V) de likalydande motionerna I: 564 av fru *Olsson* och fru *Hamrin-Thorell* samt II: 688 av herr *Helén m. fl.*, vari hemställt,

1. att riksdagen måtte besluta följande ändringar i reglerna för förvärvsavdraget vid beskattningen att gälla fr. o. m. 1965 års taxering:

a) för gift kvinna med inkomst av eget arbete eller av rörelse höjes kvotavdraget från 20 till 25 procent av inkomsten och förvärvsavdragets maximum från 2 000 kronor till 4 000 kronor, att gälla i de fall där familjen har hemmavarande barn under 16 år;

b) för ensamstående barnförsörjare höjes förvärvsavdraget i samma mån som ovan;

c) för gift kvinna som verksamt deltagit i skötseln av familjens jordbruk eller rörelse skall — i de fall hemmavarande barn under 16 år finnes — tillgodoräknas ett förvärvsavdrag utgörande 300 kronor jämte 25 procent av det belopp som motsvarar en femtedel av mannens inkomst av jordbruket eller rörelsen dock sammanlagt högst 1 000 kronor;

2. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext;

VI) de likalydande motionerna I: 571 av herr *Virgin m. fl.* och II: 681 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

a) antaga följande

1) Förslag

till

Lag om ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken och icke haft hemmavarande barn under 16 år, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med 4 500 kronor.

Har skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, haft hemmavarande barn under 16 år, som icke haft 2 400 kronors inkomst, åtnjuter han ortsavdrag med dels 4 500 kronor, dels därutöver följande belopp för sådant barn, nämligen 1 000 kronor för ettvarvt av de två första barnen och 1 500 kronor för varje följande barn.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild) äger, därest han haft ett eller två hemmavarande barn under 16 år, som icke haft 2 400 kronors inkomst, åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 4 500 kronor och, därest han haft ytterligare sådant barn, med 1 500 kronor för varje barn utöver två.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sägs (*ensamstående*) äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 2 250 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter det den utkommit av trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1965 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1965 och tidigare år.

2) Förslag

till

Förordning om ändring av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt ortsavdrag med belopp som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — 65 % av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter det den utkommit av trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1965 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1965 och tidigare år.

3) Förslag

till

Förordning angående skatteberäkning för barnfamiljer i vissa fall

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skattskyldig, som icke kan mot sin taxerade inkomst enligt kommunalskattelagen eller förordningen om statlig inkomstskatt helt utnyttja ortsavdrag enligt 48 § 2 mom. tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen, skall anses ha inbetalt preliminärskatt enligt uppbördsförordningen enligt vad nedan sägs.

2 §.

Det icke utnyttjade ortsavdraget, beräknat enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt var för sig, må högst uppgå till vad som överstiger för skattskyldig, som avses i tredje stycket av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen, 4 500 kronor och för skattskyldig, som avses i fjärde stycket samma lagrum, 2 250 kronor.

3 §.

A sålunda erhållna belopp för icke utnyttjade ortsavdrag beräknas skatt såsom om dessa belopp utgjort beskattningsbar inkomst enligt kommunal-

skattelagen respektive enligt förordningen om statlig inkomstskatt, varefter den sammanlagda beräknade skatten behandlas som preliminärskatt enligt 1 §.

4 §.

Närmare bestämmelser rörande tillämpningen av denna förordning utfärdas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1965.

b) under uttalande av sin anslutning till vad i motionerna anförts beträffande grunderna för familjebeskattningen och familjestödet, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förevarande motioner måtte överlämnas till allmänna skatteberedningen att beaktas vid fullgörandet av beredningens uppdrag; ävensom

VII) motionen II: 516 av herr *Westberg*, vari hemställts, att riksdagen måtte beträffande avdraget i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen för icke-vårdnadshavare för underhåll till eget barn besluta att fr. o. m. 1964 års inkomster höja avdragets maximibelopp till 2 000 kr. och således antaga följande.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — njuta avdrag;

- 1) för periodiskt — — — eller uppfostran;
- 2) för *dels* — — — omyndiga barn;
- 3) för *dels* — — — allmän försäkring; samt
- 4) för belopp som den skattskyldige under beskattningsåret utgivit för underhåll av sådant hans barn under 16 år som icke varit hemmavarande, dock sammanlagt högst för 2 000 kr.

Har skattskyldig — — — eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — under 18 år.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1964 års taxering och i fråga om eftertaxering för år 1964 och tidigare år.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 80, II: 245, II: 298 (jfr II: 295), II: 512, II: 516, II: 681 och II: 688.

Gällande bestämmelser

A. Allmänna avdrag

I fråga om *förvärvsavdrag* gäller samma bestämmelser vid den statliga och den kommunala beskattningen. Bestämmelserna återfinns i 46 § 3 mom. kommunalskattelagen och innebär i huvudsak följande.

Från inkomst av eget arbete eller rörelse har gift kvinna rätt till ett s. k. fast avdrag om 300 kronor. Har hon hemmavarande barn under 16 år förhöjes avdraget med 20 procent av arbets- resp. rörelseinkomsten, dock högst med 1 700 kronor, s. k. kvotavdrag, så att högsta avdragsbelopp blir 2 000 kronor. Rätt till fast avdrag jämte kvotavdrag tillkommer även ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år.

I fråga om inkomst av jordbruksfastighet medges ett fast avdrag om 300 kronor. Avdraget tillkommer såväl gifta skattskyldiga som ensamstående skattskyldiga med hemmavarande barn under 16 år. För avdragsrätt kräves att värdet av vederbörandes arbete i förvärvskällan uppgått till minst 300 kronor. Ett fast avdrag om 300 kronor medges också vid s. k. faktisk sambeskattnig, d. v. s. i de fall då gift kvinna biträder mannen i dennes rörelse eller jordbruk. Avdraget tillkommer mannen och som förutsättning för detsamma gäller att hustrun utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor.

Jämlikt 46 § 2 mom. 4) kommunalskattelagen äger här i riket bosatt skattskyldig som underhåller icke hemmavarande barn under 16 år njuta avdrag för belopp om sammanlagt högst 1 000 kronor.

B. Ortsavdrag m. m.

Beträffande kommunala och statliga ortsavdrag vid beskattningen antog 1961 års höstriksdag nya bestämmelser, vilka gällt fr. o. m. 1963 års taxering. Enligt de äldre bestämmelserna var samtliga orter i riket indelade i ortsgrupper. Antalet ortsgrupper, som ursprungligen var fem (ortsgrupp I—V), begränsades fr. o. m. den 1 januari 1954 och samma dag 1962 till fyra resp. tre genom uppflyttning av ortsgrupperna i den vid varje tillfälle gällande lägsta ortsgruppen till närmast högre grupp. Genom 1961 års riksdagsbeslut avskaffades ortsgrupperingen helt och hänfördes samtliga orter i riket till en ortsgrupp.

Enligt bestämmelserna i 48 § kommunalskattelagen och 8 § förordningen

om statlig inkomstskatt erhåller den skattskyldige (dock inte bolag och andra juridiska personer) i regel vid inkomstbeskattningen ett skattefritt avdrag (ortsavdrag) från sin i hemortskommunen taxerade inkomst. Ortsavdragen uppgår fr. o. m. 1963 års taxering till 4 500 kronor för gifta även-som för ensamstående med hemmavarande barn under 18 år och till 2 250 kronor för annan ensamstående skattskyldig.

Enligt gällande skattelagstiftning är folkpensionsförmåner av olika slag att hänföra till skattepliktig inkomst. Emellertid har särskilda bestämmelser om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga meddelats. Enligt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen skall sålunda skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgörs av folkpension, därest särskilda omständigheter icke till annat föranleder, anses ha sådan nedsatt skatteförmåga, som berättigar till extra avdrag. I anvisningarna till nämnda paragraf stadgas, att om skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension uppburit, den taxerade inkomsten regelmässigt bör minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock högst 3 000 kronor. Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension, men pensionen eller bidraget likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga. Därest folkpensionen icke uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleder. Samma bestämmelser gäller efter en år 1957 vidtagen ändring i 9 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt vid taxering till sådan skatt.

Enligt beslut av innevarande års riksdag har avdraget för nedsatt skatteförmåga maximerats till 4 500 kronor. Avdrag med högre belopp skall dock kunna medges barnfamiljer, vilkas inkomst understiger existensminimum. Invaliditetsersättning och invaliditetstillägg enligt lagen om allmän försäkring samt hemsjukvårdsbidrag från kommuner och landsting till vanföra och andra vårdbehövande har hänförts till icke skattepliktig inkomst, varjämte reglerna angående värdering av naturaförmåner avseende sjuk-sköterskelever m. fl. kompletterats.

I 22 § 1 mom. taxeringsförordningen i författningsrummets lydelse fr. o. m. 1963 års taxering stadgas bl. a. att fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, är skyldig att utan anmaning avge allmän självdeklaration om hans bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under året uppgått till minst 2 400 kronor.

Frågornas tidigare behandling

Yrkanden av i stort sett samma innebörd som de vilka behandlas i detta betänkande har varit föremål för riksdagens prövning år 1963.

Bevillningsutskottet avvisade yrkandena i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45/1963.

I fråga om skattefrihet för inkomst av deltidsarbete vid vård och tillsyn av äldre människor i deras hem uppgav utskottet därvid bl. a. att ett befriande av principiellt skattepliktiga intäkter från beskattning enbart på den grund att de utgör ersättningar för ett ur det allmännas synpunkt särskilt angeläget arbete skulle helt strida mot den i svensk beskattning upprätthållna skatteförmågeprincipen. Enligt utskottets mening borde den särskilda uppmuntran till dylikt arbete, som kunde finnas erforderlig, ske på annat sätt än genom lättnader vid beskattningen. Därest arbetsinkomster av förevarande art delvis undantogs från skatteplikt kunde i och för sig lika berättigade krav framställas på skattebefrielse för ett flertal andra under motsvarande förhållanden utgående ersättningar.

I fråga om höjning av förvärvsavrdraget anförde utskottet att detta avdrags effekt såsom pådrivande faktor då det gällde gift kvinnas vilja att ta eller kvarstå i förvärvsarbete inte borde överdrivas. Förvärvsavrdraget hade utformats såsom ett schablonavdrag, oberoende av barnens ålder och antal, bl. a. med hänsyn till svårigheterna att fastställa vilka kostnader som i de enskilda fallen kunde anses vara föranledda av förvärvsarbetet. En höjning av förvärvsavrdraget skulle ytterligare accentuera skatteförmånen för sådana här berörda skattskyldiga, som har inga eller obetydliga omkostnader härvidlag. De avdragsbelopp som erhöles enligt nuvarande regler torde mot bakgrunden härav få anses så avvägda att de i de allra flesta fall täckte de verkliga merkostnaderna, fördelade på barnens hela minderårighetstid.

Vad särskilt angår förvärvsavrdraget vid inkomstkällan jordbruksfastighet och vid s. k. faktisk sambeskattning framhöll utskottet att förvärvsavrdraget grundade sig på en presumtion att skattskyldig hade särskilda kostnader för vård av de minderåriga barnen och att de grupper, som nu avsågs, nämligen rörelseidkare och jordbrukare, i regel inte kunde antas utföra arbete i inkomstkällan under sådana förhållanden att merkostnader för barnens vård uppkom så generellt, att de motiverade ett schablonmässigt beräknat avdrag för sådana kostnader.

I fråga om det avdrag å högst 1 000 kronor, som jämlikt 46 § 2 mom. kommunalskattelagen tillkommer icke vårdnadshavare med underhållsplikt mot barn fann utskottet vissa skäl tala för en uppräknig av avdragets maxi-

mibelopp. Utskottet ansåg sig emellertid inte berett att tillstyrka omedelbar lagstiftning i denna fråga. Ändring av bestämmelserna för underhållsavgdraget kunde nämligen bli aktuell såsom ett resultat av överväganden inom socialpolitiska kommittén, som har att pröva frågan om översyn och samordning av reglerna om underhållsbidrag och bidragsförskott, samt inom allmänna skatteberedningen, som har att ta ställning till i vad mån ökad hänsyn till försörjningsbördan bör tas vid beskattningen.

Vad härefter angår *o r t s a v d r a g e n* ansåg utskottet i sitt förenämnda betänkande nr 45/1963 en höjning av dessa avdrag inte möjlig av stats- och kommunfinansiella skäl. I fråga om indexreglering av *ortsavdragen* ansåg utskottet det i och för sig vara av stort värde om inträffade förändringar i penningvärdet automatiskt kunde beaktas vid beskattningen men utskottet var likväl inte berett medverka till en sådan indexreglering med hänsyn till de stora praktiska svårigheter, främst på grund av källskattesystemet, som införandet av värdebeständiga *ortsavdrag* skulle innebära. Utskottet menade att eventuella ändringar i gällande *ortsavdragsregler* borde anstå i avvidan på allmänna skatteberedningens arbete.

Yrkanden om höjda *ortsavdrag* för folkpensionärer avvisade utskottet dels med motivering att nu gällande bestämmelser i regel torde erbjuda tillräckliga möjligheter att beakta folkpensionärernas särskilda förhållanden i beskattningshänseende, dels under hänvisning till att frågan om förhöjda extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för det dåvarande var föremål för utredning inom finansdepartementet.

Vad slutligen angår frågan om undantagande av folkpensionärer och i inkomsthänseende likställda inkomstagare från deklaraionsplikt yttrade utskottet att en höjning av deklaraionsgränsen för dylika skattskyldiga visserligen var möjlig. Utskottet hänvisade till att vissa socialförsäkringsavgifter beträffande såväl ensamstående som gifta skattskyldiga uttas redan å taxerade inkomster av 2 400 kronor. Enligt utskottets mening var det av praktiska skäl svårt att ha olika deklaraionspliktsgränser för skilda kategorier skattskyldiga. En generell höjning av gränsen i förhållande till vad nu gäller kunde åtminstone för ensamstående skattskyldiga, inte ske utan en samtidig höjning av *ortsavdragen*.

Motionerna

Av innehållet i förevarande motioner må här återges följande.

Intäkter av deltidarbete vid vård av åldringar

Motiveringen för yrkandet i de likalydande *motionerna I: 206* och *II: 298* återfinnes i *motionen II: 295*. Häri framhålles att vårdpersonalbehovet är ett stort och svårlöst problem. En icke obetydlig möjlighet att finna arbetskraft

för dylika uppgifter finns bland de gifta kvinnorna, ej blott i familjer där barnen lämnat hemmet utan även i familjer med barn i skolåldern, där hustrun kan och vill åta sig deltidsarbete, samt bland änkorna. Vad som avhåller denna, oavsett teoretisk utbildning, för hemvård väl lämpade kategori från att åtaga sig deltidsarbete i vården av äldre är ej sällan den omständigheten att även mycket begränsade inkomster beskattas. Motionärerna förordar därför viss skattefrihet för inkomster genom hemvård av äldre.

Allmänna avdrag

I *motionerna I: 203* och *II: 245* påpekas att nuvarande regler om förvärvsavdrag inte medger jordbrukarna rätt till kvotavdrag. Detta är enligt motionärerna en orättvisa som måste rättas till. Motionärerna understryker att det förhöjda ortsavdraget för ensamstående barnförsörjare är detsamma för alla kategorier skattskyldiga oavsett inkomstkälla.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 564* och *II: 688* framhåller att de merkostnader som är förenade med hustruns förvärvsarbete och som det är förvärvsavdragets funktion att kompensera vida överstiger det nuvarande förvärvsavdragets maximum. 1954 års familjeutredning uppskattade dessa merkostnader för en tvåbarnsfamilj till 5 000 kronor, när kvinnan arbetade heltid utanför hemmet. En senare undersökning har angivit kostnaderna till 7 000—7 500 kronor. De gjorda undersökningarna har visat att merkostnadernas storlek främst beror på förekomsten av barn i familjen och mindre på antalet barn.

Det otillräckliga förvärvsavdraget bidrar till att den gifta kvinnan i stor utsträckning anser att det inte lönar sig att ta förvärvsarbete utanför hemmet. Det råder allvarlig brist på bl. a. läkare, tandläkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal samt lärare. Därför bör omedelbart beslut fattas om en höjning av förvärvsavdragets maximum. Även vid faktisk sambesättning bör enligt motionärerna rätt till kvotavdrag införas. Maximibeloppet kan dock — menar de — i dessa fall begränsas till 1 000 kronor.

I *motionerna I: 80* och *II: 101* framhålls att det med utgångspunkt bl. a. från att förvärvsavdraget är ett rent omkostnadsavdrag skulle vara principiellt riktigt att en skattskyldig fick åtnjuta avdrag för sina verkliga kostnader för barns tillsyn och vård.

De nuvarande avdragsbestämmelserna tar inte någon hänsyn till om den gifta förvärvsarbetande kvinnan har blott ett eller om hon har flera minderåriga barn. Det torde dock förhålla sig så att antalet minderåriga barn i en familj kan i ganska väsentlig grad påverka storleken av de nödiga kostnaderna.

Kostnaderna påverkas även av barnets eller barnens ålder. Upp till en viss ålder måste barn med nödvändighet ha tillsyn. De något större barnen däremot är i allmänhet under viss del av moderns frånvaro i skola. De är också

i väsentligt större utsträckning kapabla att ta vara på sig själva. Från skatteförmågesynpunkt finns alltså anledning att medge förvärvsavdrag som på något sätt varieras med hänsyn till barnens ålder.

Frågan om förvärvsavdrag kan uppkomma även vid vård av annan person — kroniskt sjuka äldre barn, sjuk eller invalidiserad make, ålderstigna föräldrar o. s. v.

Bestämmandet av avdragsrättens omfattning bör ske med utgångspunkt från »nödiga» kostnader. Dock bör lagstiftningen innehålla fixerade bestämmelser om avdragets maximum.

Som stöd för yrkandet i *motionen II: 516* om förhöjt avdrag för underhåll åt sådant eget barn under 16 år som inte varit hemmavarande har åberopats bl. a. att en uppräknig av ifrågavarande avdrag skulle underlätta för barnavårdsmännen att få till stånd frivilliga avtal om underhåll, som tillgodoser berättigade intressen hos såväl mödrar som barn och att en sådan reform därför skulle tjäna ett betydande socialt syfte. Reformen är angelägen också med tanke på de ekonomiska svårigheter som ensamma mödrar för närvarande ofta är utsatta för.

Ortsavdrag m. m.

I *motionerna I: 571* och *II: 681* framhålles att frånvaron av barnavdrag innebär att skatt uttages på inkomst som inte har skattekraft och som därför skattemässigt sett är att betrakta som obefintlig. Att såsom nu för en viss grupp medborgare beskatta fiktiv inkomst innebär att samhället lägger särskilda bördor på dessa och sålunda inte repartiserar de gemensamma samhällsutgifterna efter likformiga grunder. Orättvisan är så mycket större som den på barnfamiljerna uppkomna obehöriga skattebelastningen blir större, ju fler barn som finns i familjen. Merbelastningen på grund av frånvaro av barnavdrag drabbar de lägre inkomsttagarna inom varje familjestorlek hårdare än de mer välsituerade. Införandet av barnavdrag, sett som isolerad företeelse, skulle innebära en omfördelning av skatt från barnfamiljer till andra skattskyldiga, varvid skatteökningen för icke-barnfamiljerna (och juridiska personer) blev större ju högre inkomsten var. Men även inom gruppen barnfamiljer skulle en förskjutning inträda, varigenom — i de allra högsta inkomstskikten — skattelättnaden kunde förbytas i någon skatteökning.

De barnfamiljer som saknar inkomster eller har ytterst obetydliga sådana kan självfallet ej tillgodogöra sig barnavdrag i full utsträckning. Detta gäller redan nu beträffande den ortsavdragsförhöjning som genomförts för ensam förälder. I syfte att möjliggöra för skattskyldig att kunna utnyttja den i *motionerna* förordade ortsavdragshöjningen föreslår *motionärerna* införande av särskilda regler angående skatteberäkning för barnfamiljer i vissa fall. De förordar vidare indexreglerade ortsavdrag.

I motionen II: 295, vilken som förut nämnts innehåller motiveringen för yrkandet i de likalydande motionerna I: 206 och II: 298 framhålles angelägenheten av att åldringarna även efter uppnådd pensionsålder fortsätter att arbeta. Det nuvarande skattesystemet medför emellertid att pensionärerna ofta förlorar lusten att skaffa sig ett avlönat arbete. Enligt nuvarande bestämmelser får en folkpensionär, vilkens inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension, ett extra avdrag utöver ortsavdraget på högst 3 000 kronor och undgår därigenom skatt. Om han skaffar sig inkomst utöver ett ganska obetydligt bottenbelopp minskas emellertid det extra avdraget, vilket betyder att den beskattningsbara inkomsten stiger snabbare än årsinkomsten. Folkpensionärens behållning av den extra inkomsten blir därför ofta relativt obetydlig. Motionärerna menar därför att ortsavdraget för ålders- och förtidspensionärer bör höjas.

Motionärerna i de likalydande motionerna I: 425 och II: 512 slutligen anser den nu gällande gränsen för deklarationsskyldigheten inte vara rätt avvägd med hänsyn till syftet att deklarerad inkomst skall utgöra underlag för skatteintäkt till stat och kommun.

Efter ortsavdrag, schablonavdrag och extra avdrag blir för ensamstående i inkomstskikten 4 240—5 250 kronor och för gifta i inkomstlägena 5 650—7 500 kronor den deklarerade inkomsten som regel helt reducerad.

Folkpensionärernas antal uppgår för närvarande till ca en miljon. Av dessa har ca 750 000 ålderspension och ca 145 000 invalidpension. Enligt tillgängliga uppgifter har ca 50 procent av ålderspensionärerna och ca 70 procent av invalidpensionärerna kommunalt bostadstillägg. Detta tillägg förutsätter, trots vidtagna justeringar, inga större inkomster vid sidan om folkpensionen.

Taxeringsåret 1961 hade ca 600 000 inkomsttagare en sammanräknad nettoinkomst från 3 000 till 5 000 kronor. Hela deklarations-, taxerings- och debiteringsförfarandet för dessa hundratusentals deklaranter synes icke blott vara meninglöst utan torde även vara i hög grad oekonomiskt för samhället och belastande för den enskilde. Ur samhällets synpunkt anser motionärerna därför att frågan om inkomstgräns vid självdeklaration för statlig och kommunal inkomsttaxering bör upptagas till omprövning. De anser att skyldighet att avlämna självdeklaration för folkpensionärer och likställda bör föreligga först när inkomsten överstiger existensminimum eller det belopp som motsvaras av ortsavdrag + schablonavdrag + högsta extra avdrag.

Utskottets yttrande

Intäkter av deltidarbete vid vård av åldringar

I motionerna I: 206 av herr Virgin m. fl. och II: 298 av herr Heckscher m. fl. har begärts utredning samt förslag snarast om viss skattefrihet för intäkter av deltidarbete avseende vård och tillsyn av äldre människor i deras hem.

Som framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen avvisades på förslag av bevillningsutskottet enahanda yrkande av riksdagen år 1963. De skäl som utskottet då (bet. nr 45) åberopade mot införande av skattefrihet helt eller delvis för intäkter av angivet slag finner utskottet alltjämt äga giltighet. Utskottet delar visserligen motionärernas uppfattning att en utbyggd hemvårdsverksamhet är av stor betydelse för en förbättrad åldringsvård. Som utskottet tidigare uttalat skulle emellertid ett fritagande av principiellt skattepliktiga intäkter från beskattning enbart på den grund att de utgör ersättning för ett från allmän synpunkt särskilt angeläget arbete inte bara strida mot skatteförmågeprincipen utan också innebära ett orättvist gynnande av vissa kategorier skattskyldiga.

Utskottet kan således inte ansluta sig till motionärernas uppfattning att man genom lättnader i beskattningen bör underlätta rekryteringen av personal till åldringsvården och avstyrker därför motionerna I: 206 och II: 298 i nu förevarande del.

Allmänna avdrag

I de likalydande motionerna I: 203 av fru Olsson m. fl. och II: 245 av herr Antonsson har framställts lagstiftningsyrkande av innebörd, att ensamstående barnförsörjare med inkomst av jordbruksfastighet skall äga rätt till förvärvsavdrag enligt samma grunder som ensamstående barnförsörjare med inkomst av rörelse eller eget arbete.

I de likalydande motionerna I: 564 av fru Olsson och fru Hamrin-Thorell samt II: 688 av herr Helén m. fl. yrkas — med verkan fr. o. m. 1965 års taxering — höjning av procenttalet för kvotavdraget från 20 till 25 procent och av maximibeloppet från 2 000 till 4 000 kronor. I dessa motioner yrkas vidare införande av kvotavdrag om 25 procent också vid s. k. faktisk sambeskattnig, dock med begränsning av maximibeloppet till 1 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 80 av herr Schött och II: 101 av herr Nordgren m. fl. slutligen har framställts yrkande om utredning inom allmänna skatteberedningens ram av frågan om rätt för gift kvinna liksom ensamstående barnförsörjare att erhålla förvärvsavdrag med belopp motsvarande styrkta verkliga kostnader.

Förvärvsavdraget var föremål för översyn av 1960 och 1961 års riksdagar.

År 1960 blev kvotavdraget, som tidigare medgivits endast vid taxeringen till statlig inkomstskatt, tillämpligt även vid taxeringen till kommunal inkomstskatt, varjämte förvärvsavdragets maximibelopp fördubblades från 1 000 till 2 000 kronor. År 1962 infördes rätten till kvotavdrag för ensamstående såväl kvinnor som män med hemmavarande barn under 16 år.

Utskottet är inte berett att nu förorda en allmän uppräknings av förvärvsavdragets maximibelopp. Förvärvsavdraget är ett schablonavdrag och utgår med samma belopp, oberoende av barnens ålder och antal intill dess barnen fyllt 16 år. Det säger sig självt att en schablon inte alltid kan leda till ett rättvisande resultat. De avdragsbelopp som erhålls enligt nuvarande regler torde emellertid kunna antas i övervägande antalet fall täcka den skattskyldiges av förvärvsarbete faktiskt föranledda merkostnader för barnen under hela deras minderårighetstid.

Man kan inte bortse ifrån att många skattskyldiga har inga eller obetydliga merkostnader vid förvärvsarbete. Enligt utskottets mening bör förvärvsavdragets natur av schablonavdrag bibehållas utan undantag, och utskottet avstyrker därför yrkandet i motionerna I: 564 och II: 688 om förhöjning av procenttalet för kvotavdraget och av avdragets maximibelopp.

Utskottet är inte heller berett att på de skäl som återopats i sistnämnda motioner eller i motionerna I: 203 och II: 245 medverka till en lagstiftning om schablonmässigt kvotavdrag vid faktisk sambeskattnings eller i inkomstkällan jordbruksfastighet. Som uttalades av bevillningsutskottet år 1963 grundar sig förvärvsavdraget på en presumtion att skattskyldig har särskilda kostnader för vård av de minderåriga barnen, och att i fråga om rörelseidkare och jordbrukare merkostnader för barnens vård inte kan beräknas uppkomma så generellt, att de motiverar ett schablonmässigt beräknat avdrag för sådana kostnader.

Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att socialpolitiska kommittén enligt sina direktiv bl. a. har att beakta de ensamstående barnförsörjarnas problem och att allmänna skatteberedningen, som har att pröva frågan om skattebördans avvägning mellan gifta och ensamstående skattskyldiga, vid denna prövning också torde få taga ställning till frågan om förvärvsavdragets storlek och konstruktion.

På grund härav avstyrker utskottet motionerna I: 564 och II: 688 i nu berörda del samt motionerna I: 203 och II: 245.

I det anförda ligger också ett ställningstagande till yrkandet i motionerna I: 80 och II: 101. Eftersom frågan om förvärvsavdragets storlek redan är föremål för allmänna skatteberedningens prövning kan utskottet inte biträda skrivelseyrkandet i dessa motioner, och utskottet avstyrker således bifall till desamma.

I motionen II: 516 av herr Westberg har yrkats utvidgning av den år 1960 införda avdragsrätten för skattskyldig, som underhåller icke hemma-

varande barn. Avdrag medges för närvarande med högst 1 000 kronor, men motionären yrkar höjning av maximibeloppet till 2 000 kronor.

Utskottet vill inte bestrida att den avdragsrätt som tillkommer icke vårdnadshavare med underhållsplikt mot barn kan framstå som begränsad jämfört med de skatterättsliga förmåner som numera tillkommer ensamstående skattskyldiga med hemmavarande barn. Avdraget till icke vårdnadshavare är enligt 46 § 2 mom. 4) kommunalskattelagen avsett att täcka »belopp som den skattskyldige under beskattningsåret utgivit för underhåll» och skall sålunda medges endast om och i den mån vederbörande kan visa att han fullgjort betalningsskyldigheten. Avdraget torde emellertid i praktiken ha i icke ringa omfattning utvecklats till ett schablonavdrag. Av en inom socialdepartementet utarbetad promemoria med förslag till ny bidragsförskottslag (stencil 1963: 12) framgår att socialpolitiska kommittén beräknar, att antalet bidragsberättigade barn kommer att öka från för närvarande ca 80 000 till ca 117 000 och att det allmännas nettokostnader för utgivna bidragsförskott kommer att för budgetåret 1964/65 utgöra ca 85 milj. kronor, innebärande en ökning med ca 45 milj. kronor.

Med hänsyn till det anförda är utskottet inte berett att tillstyrka omedelbar lagstiftning i förevarande fråga. Ändring av bestämmelserna angående underhållsavdraget kan dock bli aktuell som ett resultat av allmänna skatteberedningens arbete. Denna har nämligen att pröva i vad mån man vid beskattningen bör ta ökad hänsyn till försörjningsbördan.

Utskottet avstyrker således bifall till motionen II: 516.

Ortsavdrag m. m.

Ortsavdragen uppgår enligt gällande bestämmelser till 4 500 kronor för gifta ävensom för ensamstående med hemmavarande barn under 18 år och till 2 250 kronor för annan ensamstående skattskyldig.

I motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl. och II: 681 av herr Heckscher m. fl. yrkas förhöjda Ortsavdrag för skattskyldiga med hemmavarande barn under 16 år — utöver avdraget å 4 500 kronor — dels såvitt avser gifta 1 000 kronor för ettvar av de två första barnen samt därutöver 1 500 kronor för varje följande barn, dels såvitt avser ensamstående 1 500 kronor för varje barn utöver två. I dessa motioner har också framställts lagstiftningsyrkande av innebörd att skattskyldig, som helt eller delvis inte kan utnyttja den på barnen belöpande, av motionärerna förordade Ortsavdragshöjningen, skall påföras »negativ skatt» för det outnyttjade beloppet. Vidare yrkas i motionerna I: 206 av herr Virgin m. fl. och II: 298 av herr Heckscher m. fl. med verkan från och med 1966 års taxering, förhöjda Ortsavdrag för ålders- och invalidpensionärer, nämligen till 3 600 kronor för ensamstående, till 6 000 kronor för makar, om den ene är pensionär, samt till 7 200 kronor om båda makarna är pensionärer.

Förutom dessa förslag till lagstiftningsåtgärder föreligger yrkanden om utredningar. Sålunda hemställs i motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl. och II: 681 av herr Heckscher m. fl. om utredning och förslag rörande indexreglering av ortsavdragen. Vidare hemställs i motionerna I: 425 av herr Eric Carlsson m. fl. och II: 512 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. om prövning av möjligheterna att undanta folkpensionärer, vilkas huvudsakliga inkomst utgöres av folkpension, och i inkomstavseende likställda från skyldighet att avge självdeklaration.

Utskottet anser av stats- och kommunfinansiella skäl en uppräknig av ortsavdragen för närvarande inte lämplig. Genom beslut av innevarande vårriksdag har maximibeloppet för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga fr. o. m. 1964 års taxering höjts från 3 000 till 4 500 kronor. Härigenom torde i allt fall tillräckliga möjligheter ha skapats att beakta de särskilda förhållanden som i beskattningshänseende föreligger beträffande folkpensionärerna. På grund härav och med hänvisning till allmänna skatteberedningens utredningsuppdrag avstyrker utskottet lagstiftningsyrkandena i motionerna I: 571 och II: 681 samt I: 206 och II: 298.

Inte heller kan utskottet biträda yrkandet i motionerna I: 571 och II: 681, att frågan om indexreglering av ortsavdragen göres till föremål för särskild utredning inom allmänna skatteberedningens ram. Utskottet avstyrker således dessa motioner i nu berörda hänseende.

Utskottet har slutligen att ta ställning till yrkandet i motionerna I: 425 och II: 512 om utredning i syfte att från deklARATIONSSKYLDIGHET undanta personer som i huvudsak inte har andra inkomster än folkpension och med dem i inkomsthänseende likställda.

Utskottet kan ansluta sig till motionärernas uppfattning att det från enkelhetssynpunkt skulle vara en avsevärd fördel, därest man kunde befria personer med inkomster motsvarande i huvudsak existensminimum från deklARATIONSPLIKT. Eftersom enligt nu gällande regler vissa socialförsäkringsavgifter uttages redan på taxerade inkomster av 2 400 kronor, förutsätter ett bifall till motionärernas yrkande att man har olika deklARATIONSPLIKTSGRÄNSER för skilda kategorier skattskyldiga. En sådan ordning kan från praktisk synpunkt knappast anses tillfredsställande. Härtill kommer att en generell höjning av deklARATIONSPLIKTSGRÄNSEN, åtminstone för ensamstående skattskyldiga, inte kan ske utan en samtidig höjning av ortsavdragen. Utskottet kan därför inte biträda utredningsyrkandet i motionerna I: 425 och II: 512. Utskottet vill emellertid understryka att frågan kan komma i ett annat läge, därest reglerna om finansiering av socialförsäkringsavgifterna ändras.

Utskottets hemställan

Under återopåend av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) *beträffande utredning om skattefrihet för visst deltidsarbete*

att de likalydande motionerna I: 206 av herr Virgin m. fl. och II: 298 av herr Heckscher m. fl., i vad avser förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B) *beträffande ändrad lagstiftning rörande förvärvsavgdrag för ensamstående barnförsörjare med inkomst av jordbruksfastighet*

att de likalydande motionerna I: 203 av fru Olsson m. fl. och II: 245 av herr Antonsson,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) *beträffande ändrad lagstiftning rörande förvärvsavgdrag för gift kvinna, ävensom för ensamstående barnförsörjare med inkomst av rörelse eller eget arbete samt för gift man, vars hustru utför arbete i mannens jordbruk eller rörelse*

att de likalydande motionerna I: 564 av fru Olsson och fru Hamrin-Thorell samt II: 688 av herr Helén m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D) *beträffande utredning om förvärvsavgdraget*

att de likalydande motionerna I: 80 av herr Schött och II: 101 av herr Nordgren m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E) *beträffande lagstiftning om höjt avdrag för underhåll till icke hemmavarande barn*

att motionen II: 516 av herr Westberg,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

F) *beträffande lagstiftning om höjda ortsavgdrag för barnfamiljer*

att de likalydande motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl. och II: 681 av herr Heckscher m. fl., i vad avser förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

G) *beträffande lagstiftning av innebörd att skattskyldig med barn, vilken helt eller delvis inte kan utnyttja den på honom belöpande ortsavgdragshöjningen, skall påföras »negativ skatt» för det outnyttjade beloppet*

att de likalydande motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl.

och II: 681 av herr Heckscher m. fl., i vad avser förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

H) *beträffande utredning om indexreglering av ortsavdrag*

att de likalydande motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl. och II: 681 av herr Heckscher m. fl., i vad avser förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

I) *beträffande ortsavdragen för folkpensionärer m. fl.*

att de likalydande motionerna I: 206 av herr Virgin m. fl. och II: 298 av herr Heckscher m. fl., i vad avser förevarande fråga,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; ävensom

J) *beträffande utredning om befrielse från deklara-
tionsplikt för folkpensionärer m. fl.*

att de likalydande motionerna I: 425 av herr Eric Carlsson m. fl. och II: 512 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark*, herrar Elofsson*, Wårnberg*, Gösta Jacobsson*, Billman, Enarsson, Wirmark och Skårman; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås*, Brandt, Allard*, Kårriånder*¹, Engkvist, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, fru Nettelbrandt*, fru Holmqvist², herr Eriksson i Bäckmora och fru Kristensson.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

¹ Närvarande vid behandlingen av ärendena under A)—D) och F)—J).

² Närvarande vid behandlingen av ärendet under E).

Reservationer

I) *beträffande punkten A)*

av herrar *Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottet under nämnda punkt bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 206 av herr *Virgin* m. fl., och II: 298 av herr *Heckscher* m. fl., i vad avser förevarande fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning samt förslag snarast om skattefrihet för inkomst — förslagsvis upp till ett årligt belopp av 1 500 kronor — i den mån denna förvärvats genom deltidsarbete för vård och tillsyn av äldre människor i deras hem;

II) *beträffande punkten B)*

av herrar *Elofsson, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson, Skårman, Magnusson* i Borås, *Christenson* i Malmö, fru *Nettelbrandt*, herr *Eriksson* i Bäckmora och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottets hemställan under nämnda punkt bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 203 av fru *Olsson* m. fl. och II: 245 av herr *Antonsson* måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 mom. Har kvinna — — — 16 år.

Har man med hemmavarande barn under 16 år, som antingen varit gift men icke levt tillsammans med sin hustru eller ock varit ogift (varmed jämställes änklings eller frånskild), haft inkomst av jordbruksfastighet, rörelse eller eget arbete må han åtnjuta avdrag i enlighet med vad i föregående stycke sagts beträffande kvinna med hemmavarande barn under 16 år med inkomst av rörelse eller eget arbete. Vad nu sagts skall ock gälla kvinna med hemmavarande barn under 16 år, som antingen varit gift men icke levt tillsammans med sin man eller ock varit ogift (varmed jämställes änka eller frånskild), därest hon haft inkomst av jordbruksfastighet.

Har gift — — — nämnda belopp.

Avdrag enligt — — — 2 000 kronor.

Avdrag enligt — — — sagda kommun.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1964 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1964 eller tidigare år.

III) *beträffande punkten C)*

av herrar *Elofsson, Billman, Skårman, Christenson* i Malmö, fru *Nettelbrandt* och herr *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett,

dels att utskottet bort anföra följande:

»Genom förvärvsavdraget avses compensation skapas för de merkostnader som är förenade med hustrus förvärvsarbete. De undersökningar som gjorts har visat att ifrågasvarande merkostnader i många fall vida överstiger det nuvarande förvärvsavdragets maximum, som är 2 000 kronor. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att starka sakliga skäl talar för en höjning av avdragets maximibelopp. Såsom motionärerna påpekat synes det alltså motiverat att höja det procentuella avdraget, det s. k. kvotavdraget, nämligen för att bättre tillgodose förvärvsarbetande gifta kvinnor liksom ensamstående barnförsörjare med låga inkomster.

En annan enligt utskottets mening tungt vägande synpunkt som bör beaktas vid ställningstagande till den i motionerna väckta frågan hänför sig till de på skilda områden existerande svårigheterna att rekrytera arbetskraft, i främsta rummet vårdområdena samt skol- och utbildningsväsendet. En mera markerad höjning av förvärvsavdragen skulle utan tvivel bidra till att skapa ökade förutsättningar för gift kvinna att ta förvärvsarbete utanför hemmet därest hon så skulle önska.

Frågan om förvärvsavdragens konstruktion och höjd ingår visserligen i skatteberedningens arbete. Utskottet tillmäter emellertid frågan om en omedelbar höjning av avdragen sådan vikt, att en dylik enligt utskottets bedömning bör kunna genomföras omedelbart och utan att föregripa beredningens arbete. Utskottet tillstyrker på anförda skäl det i motionerna I: 564 och II: 688 framställda yrkandet. I enlighet med motionärernas hemställan bör också förvärvsavdraget för de faktiskt sambeskattade höjas på sätt motionärerna såsom en provisorisk lösning angivit. Då familjen har minderåriga barn bör således i dessa fall förvärvsavdrag medgivas med en fjärdedel av inkomsten utöver det fasta avdraget om 300 kronor, dock högst 1 000 kronor. Utskottet tillstyrker likaledes det i de likalydande motionerna I: 203 och II: 245 framställda yrkandet att ensamstående barnförsörjare med inkomst

av jordbruk skall äga rätt till förvärvsavdrag enligt samma regler som gäller för ensamstående barnförsörjare i övrigt. Yrkande i sistnämnda del framställs ovan under II).

Ändringarna bör träda i kraft omedelbart och således tillämpas fr. o. m. 1965 års taxering. Skattebortfallet kan vid en statisk beräkning uppskattas till ca 40 milj. kronor för helt år, varav en mindre del skulle falla på nästa budgetår. En så väsentlig förbättring av förvärvsavdragen som utskottet här förordar kan emellertid väntas medföra ökade möjligheter för gift kvinna att inträda på arbetsmarknaden. Det tillskott i skatteunderlaget som i varje fall på sikt då uppkommer reducerar den förut angivna siffran på skattebortfallet. Övriga yrkanden i fråga om förvärvsavdraget anser utskottet böra anstå i avvaktan på skatteberedningens arbete.»

dels ock att utskottets hemställan under punkten C) bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 564 av fru Olsson och fru Hamrin-Thorell samt II: 688 av herr Helén m. fl. måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

46 §.

3 mom. Har kvinna med hemmavarande barn under 16 år haft inkomst av rörelse, vari hon varit verksam i ej blott ringa omfattning, eller inkomst av eget arbete, må hon åtnjuta avdrag med 300 kronor jämte 25 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 4 000 kronor. Gift kvinna, som icke har hemmavarande barn under 16 år, må, därest hon levt tillsammans med sin man och haft inkomst som nyss sagts, åtnjuta avdrag med 300 kronor. Avdrag med sistnämnda belopp må jämväl åtnjutas av kvinna, som haft inkomst av jordbruksfastighet och utfört arbete i förvärvskällan till minst 300 kronors värde, därest kvinnan antingen varit gift och levt tillsammans med sin man eller ock haft hemmavarande barn under 16 år.

Vad i — — — eller frånskild.

Har gift man, som levt tillsammans med sin hustru, haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och har hustrun utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, må mannen njuta avdrag med nämnda belopp. Har makarna haft hemmavarande barn under 16 år och har hustrun

i ej blott ringa omfattning deltagit i arbetet i förvärvskällan, må mannen utöver sagda belopp åtnjuta avdrag med jämväl 25 procent av det belopp, som motsvarar femtedelen av hans inkomst av förvärvskällan, dock så att det fasta avdraget och kvotavdraget sammanlagt uppgår till högst 1 000 kronor.

Avdrag enligt — — — 2 000 kronor.

Avdrag enligt — — — sagda kommun.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1964 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1964 eller tidigare år.

IV) *beträffande punkten D)*

av herrar *Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottet under nämnda punkt bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 80 av herr Schött och II: 101 av herr Nordgren m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att enligt dess mening allmänna skatteberedningen bör, med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna, framlägga sådant förslag till förvärvsavdrag för gift kvinna liksom för ensam barnförsörjare, varigenom avdrag kan erhållas för styrkta verkliga kostnader;

V) *beträffande punkten E)*

av herrar *Elofsson, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson, Skårman, Magnusson* i Borås, *Christenson* i Malmö, fru *Nettelbrandt*, herr *Eriksson* i Bäckmora och fru *Kristensson*, vilka ansett,

dets att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 16 börjar med »Utskottet vill» och slutar med »motionen II: 516» bort ha följande lydelse:

Motionären erinrar om att maximibeloppet för detta avdrag ursprungligen sattes i relation till ortsavdraget. De höjningar av ortsavdraget, som efter hand genomförts, har dock inte följts av motsvarande uppjusteringar av maximum för avdragsrätten för skattskyldig, som utger underhåll till icke hemmavarande barn. En höjning av detta avdragsmaximum till 2 000 kr. i enlighet med motionärens yrkande skulle underlätta för barnavårdsmannen att få till stånd frivilliga avtal om underhåll, som tillgodoser både moderns och barnets berättigade intressen.

Mot ett omedelbart genomförande av denna reform har invänts, att socialpolitiska kommitténs och allmänna skatteberedningens förslag bör invän-

tas. Med hänsyn dels till att ett genomförande av den ifrågavarande reformen inte reser några tekniska svårigheter, dels att det torde dröja innan ovannämnda utredningars förslag kan leda till resultat i denna fråga, vill utskottet tillstyrka bifall till motionen II: 516.

dels ock att utskottets hemställan under punkten E) bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen II: 516 av herr Westberg måtte beträffande avdraget i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen för icke-vårdnadshavare för underhåll till eget barn besluta att fr. o. m. 1965 års taxering höja avdragets maximibelopp till 2 000 kronor och således antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — njuta avdrag;

1) för periodiskt understöd — — — eller uppfostran;

2) för *dels* — — — omyndiga barn;

3) för *dels* — — — allmän försäkring; samt

4) för belopp som den skattskyldige under beskattningsåret utgivit för underhåll av sådant hans barn under 16 år som icke varit hemmavarande, dock sammanlagt högst för 2 000 kr.

Har skattskyldig — — — eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — 18 år.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1964 års taxering och i fråga om eftertaxering för år 1964 och tidigare år.

VI) *beträffande punkten F)*

av herrar Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson i Borås och fru Kristensson, vilka ansett att utskottets hemställan under nämnda punkt bort ha följande lydelse:

att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: 571 av herr Virgin m. fl. och II: 681 av herr Heckscher m. fl., antaga
dels följande

Förslag

till

lag om ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken och icke haft hemmavarande barn under 16 år, åtnjuter kommunalt Ortsavdrag med 4 500 kronor.

Har skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, haft hemmavarande barn under 18 år, som icke haft 2 400 kronors inkomst, äger han åtnjuta Ortsavdrag med dels 4 500 kronor, dels därutöver följande belopp för sådant barn, nämligen 1 000 kronor för ettvarvt av de två första barnen och 1 500 kronor för varje följande barn.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställas änking, änka och frånskild) äger, därest han haft ett eller två hemmavarande barn under 18 år, som icke haft 2 400 kronors inkomst, åtnjuta kommunalt Ortsavdrag med 4 500 kronor och, därest han haft ytterligare sådant barn, med 1 500 kronor för varje barn utöver två.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sägs (*ensamstående*) äger åtnjuta kommunalt Ortsavdrag med 2 250 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1965 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1965 och tidigare år.

dels ock det i motionerna framlagda förslaget till förordning om ändring av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

VII) *beträffande punkten G)*

av herrar *Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottet under nämnda punkt bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 571 av herr *Virgin m. fl.* och II: 681 av herr *Heckscher m. fl.*, i vad avser förevarande fråga, antaga det i motionerna framlagda förslaget till förordning angående skatteberäkning för barnfamiljer i vissa fall;

VIII) *beträffande punkten H)*

a) av herrar *Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottet under nämnda punkt bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 571 av herr *Virgin m. fl.* och II: 681 av herr *Heckscher m. fl.*, i vad avser förevarande fråga, under uttalande av sin anslutning till vad i motionerna anförts beträffande grunderna för familjebeskattningen och familjestödet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att nämnda motioner överlämnas till allmänna skatteberedningen att beaktas vid fullgörandet av beredningens uppdrag;

b) av herrar *Billman, Skårman, Christenson* i Malmö och fru *Nettelbrandt*;

IX) *beträffande punkten I)*

av herrar *Gösta Jacobsson, Enarsson, Magnusson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett att utskottet under nämnda punkt bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 206 av herr *Virgin m. fl.* och II: 298 av herr *Heckscher m. fl.*, i vad avser förevarande fråga, måtte besluta, att för ålders- eller invalidpensionär skall utgå förhöjda ortsavdrag, nämligen med 3 600 kronor för ensam pensionär, med 6 000 kronor för makar av vilka en är pensionär och med 7 200 kronor för makar som båda är pensionärer, samt på grund härav antaga de i motionerna framlagda förslagen till

1) lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

2) förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Särskilt yttrande

beträffande punkten 1)

av herrar *Billman, Skärman, Christenson* i Malmö och fru *Nettelbrandt*, vilka anfört följande:

»I anslutning till utskottets behandling av frågan om särskilt förhöjt ortsavdrag för folkpensionärer vill vi framhålla att vi i princip delar uppfattningen att folkpensionärernas skatteproblem förtjänar särskild uppmärksamhet. De problem som härvid påkallar en mera tillfredsställande lösning än som gällande lagstiftning medger gäller folkpensionärer med en *mindre* inkomst vid sidan av folkpensionen. Dessa pensionärer kan nämligen drabbas av en mycket hög marginalbelastning på en mindre extrainkomst. Ifrågavarande »marginalskatte»-problem bör lösas genom en mindre hård reduktion av de inkomstprövade förmånerna — bostadstillägg och hustrutillägg — inom folkpensioneringen samt genom en höjning av det s. k. extra avdraget vid beskattningen för folkpensionärer jämte därtill knutna avtrappningsregler.

Yrkanden om en mera förmånlig behandling av folkpensionärerna i båda de här nämnda avseendena har framförts i folkpartimotioner såväl i år som tidigare. Årets motioner har behandlats i annat sammanhang, dels av bevillningsutskottet dels av andra lagutskottet.»